

utanför landsting, vilka skulle stimuleras till ordnande av en sådan verksamhetsgren genom ett väsentligt statsbidrag. I det första utbyggnadsskedet föreslås statsbidragsgivningen begränsad till 10 institutioner, envar med en läkare och en kvinnlig kurator. I dessa avseenden föranleder förslaget ej erinran från riksdagens sida. I likhet med departementschefen vill riksdagen dock framhålla anslagenheten av att kuratorsmottagningarna skiljas från mödravårdens sedvanliga mottagningar och i övrigt anordnas på sådant sätt, att bästa möjliga kontakt med det ifrågavarande klientelet kan ernås. Sker så, kommer den organisatoriska anknytningen till den förebyggande mödravården ej att bli märkbar utåt.

Vidkommande fråga om statsbidrag till kuratorsverksamheten och fastställande av minimilön för kuratorerna bifaller riksdagen Kungl. Maj:ts förslag.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen, som jämväl i övrigt bifallit Kungl. Maj:ts förslag, anmäla, att riksdagen

dels godkänt vad i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 19 oktober 1945 anförts angående försäljning av preventivmedel,

dels med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och motionen II:670, i vad densamma avser grunderna för bidragsverksamheten, godkänt de förslag till abortförebyggande åtgärder m. m., vilka i övrigt ovan angivits,

dels medgivit, att Kungl. Maj:t må utfärda de bestämmelser, som kunna bli erforderliga för förslagens genomförande,

dels till Bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln anvisat ett anslag av 15 000 kronor,

dels ock till Abortförebyggande åtgärder å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

Stockholm den 18 december 1945.

Med undersätlig vördnad.

Nr 601.

Godkänd av första kammaren den 18 december 1945.

Godkänd av andra kammaren den 18 december 1945.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskild utbildning av folkskollärare.

(Statsutskottets utlåtande nr 294.)

Till Konungen.

I propositionen nr 378 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ekklesiastikärenden för den 9 november 1945, framlagt förslag angående särskild utbildning av folkskollärare.

Såväl 1945 års seminariesakkunniga som departementschefen hava — med hänsyn till den akuta lärarbristen vid folkskolorna — funnit omedelbara åtgärder nödvändiga för att redan för läsåret 1947/48 åstadkomma en förbättring av lärartillgången. Riksdagen delar för sin del denna uppfattning.

De sakkunniga hava föreslagit inrättande från och med vårterminen 1946 av en extra utbildningslinje för högst 400 studenter, vilken utbildning skulle sträcka sig över läsåret 1946/47 samt även innefatta vissa kurser somrarna 1946 och 1947. Härigenom skulle vinnas, att ifrågakvarande elever kunde gå ut som lärare redan höstterminen 1947 eller ett helt år tidigare än om de i vanlig ordning intagits höstterminen 1946.

Departementschefen, som anslutit sig till vad de sakkunniga förordat, har i detta sammanhang erinrat om ett av seminariernas elevförbund och vissa ortsföreningar av svenska seminarieläraryöreningen framställt förslag att minska lärarbristen genom att låta eleverna vid folkskoleseminarierna efter genomgång av klass III av fyraårig linje och klass I av studentlinje avbryta sina studier för att under ett läsår tjänstgöra som extra lärare vid folkskola, varefter de påföljande år skulle återvända till seminarierna för fortsatt utbildning. De sakkunniga, som diskuterat ifrågakvarande uppslag, hava icke funnit det välbetänkt att införa detta system med hänsyn bland annat till de omfattande förberedelser i form av omarbetning av seminariernas tim- och arbetsplaner m. m., som härigenom skulle bliva erforderliga. Departementschefen har för sin del icke ansett sig nu kunna tillstyrka förslaget, men funnit det angeläget, att möjligheten för en dylik anordning hålles öppen som ett komplement till de av de sakkunniga föreslagna åtgärderna.

Riksdagen har vid sin prövning av här förevarande spörsmål kommit till den uppfattningen, att anordnandet av en särskild utbildning av lärare synes vara den väg, man under nu föreliggande extraordinära förhållanden främst har att följa för att söka råda bot på den akuta lärarbristen. I likhet med departementschefen vill riksdagen framhålla, att allenast kvalificerade sökande böra emottagas å den extra utbildningslinjen.

Det ovannämnda alternativt framställda förslaget kan i och för sig förefalla bestickande. Riksdagen har likväl av olika skäl icke funnit sig kunna godtaga detsamma. Förslagets genomförande skulle icke medföra någon ökning av färdigutbildade folkskollärare. Vidare skulle den ifrågasatta anordningen endast innebära en tillfällig lättnad i den föreliggande situationen. Första gången anordningen komme att tillämpas, skulle visserligen en förstärkning erhållas med näst högsta klassernas elever, men läsåret därpå skulle dessa elever återgå till seminarierna medan en ny näst högsta klass komme ut som extralärare; härtill kommer, att man för detta läsår icke skulle få tillgång till några nyutexaminerade lärare. Under det andra läsåret, varunder ifrågakvarande anordning skulle tillämpas, komme man alltså att förlora det tillskott till antalet tillgängliga lärarkrafter, man under det första läsåret vunnit. Någon bestående ökning av antalet lärarkrafter kan alltså på denna väg ej erhållas. Riksdagen vill även framhålla, att denna väg komme att förlänga studierna till folkskollärarexamen från nu fyra respektive två år till fem respektive tre år, något som måhända kan befaras verka återhållande på elevtillströmningen till folkskoleseminarierna.

I likhet med departementschefen anser jämväl riksdagen, att möjlighet bör beredas särskilt dugliga elever i avgångsklasserna att erhålla ledigt för kortare vikariat i folkskolor.

De sakkunniga hava framhållit, att åtskilliga studenter, som för närvarande finnas intagna å fyraårig linje, torde komma att söka sig över till den nya extra utbildningslinjen. I enlighet med vad departementschefen förordat anser riksdagen, att åt skolöverstyrelsen bör lämnas bemyndigande att för fyllande av de luckor, som härigenom kunna uppstå, medgiva prövning och intagning å fyraårig linje jämväl under loppet av vårterminen 1946. Skulle luckor av samma anledning uppstå vid småskoleseminarierna, har riksdagen icke något att invända mot att överstyrelsen även här erhåller motsvarande bemyndigande.

Till vad departementschefen anfört och föreslagit i fråga om kostnaderna för den nya utbildningslinjen kan riksdagen giva sin anslutning.

Riksdagen är även ense med departementschefen därom, att elever vid nämnda utbildningslinje böra beredas möjligheter att erhålla lån från allmänna studielånefonden. Det må ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.

Åberopande det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att högst 400 studenter må vårterminen 1946 intagas vid folkskoleseminarierna för att genomgå utbildning vid en tillfälligt anordnad seminarielinje, omfattande, förutom nämnda termin, läsåret 1946/47 samt en kurs under vardera av somrarna 1946 och 1947, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ekklesiastikärenden för den 9 november 1945 förordat,

dels medgivit, att de i gällande avlöningsstat för folkskoleseminarierna med maximerade belopp uppförda utgiftsposterna må för budgetåret 1945/46 överskridas med högst de belopp, som erfordras för utbetalande av arvoden i enlighet med vad departementschefen förordat;

dels till Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisat ett reservationsanslag av 15 000 kronor,

dels ock till Folkskoleseminarierna: Utrustning å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisat ett reservationsanslag av 45 000 kronor.

Stockholm den 18 december 1945.

Med undersätlig vördnad.
